

#6 Institutionella förutsättningar för stationsnära utveckling

Webbinarienserien Förtätning på rätt spår arrangeras inom projektet Urbana stationssamhällen - realisering av potentialer i stationsnära områden. Projektet vill bland annat bidra med kunskap om hur gapet mellan mål om stationsnära utveckling och det faktiska genomförandet kan minskas. Tony Svensson är teknisk doktor i planering och beslutsanalys vid KTH och en av forskarna i projektet. Tony föreläste om Institutionella förutsättningar för stationsnära utveckling vid seriens sjätte webinarium som hölls den 23 maj 2023.

I ett föregående projekt har en analys- och utvärderingsmetod med fokus på täthet och tillgänglighet i stationsnära områden utvecklats. I nuvarande projekt testas metoden i praktiken i kombination med olika samskapande metoder i tre kommuner: Stenungsund, Lerum och Ale. Tony betonar att det inte räcker med en metod för att minska gapet mellan mål och genomförande utan att det även behövs förståelse för institutionella förutsättningar.

Vad är institutionella förutsättningar?

Institutioner kan förklaras som de formella och informella ramar vi sätter upp eller som uppstår runt vår gemensamma praktik, inklusive uppfattningar och spelregler. Några exempel från Västra Götaland är den Regionala utvecklingsstrategin och Strukturbild för Göteborgsregionen. De institutionella ramarna kan skapa strukturer och på så sätt förenkla praktiken men också skapa hinder - exempelvis genom att leda till stigberoenden och inlåsningar. Institutionella förutsättningar handlar om aktörernas förutsättningar och kapacitet att förverkliga visioner och planer. Vägen fram till realisering kräver ofta att flera intressen balanseras. Det är utmanande och kräver samarbete, särskilt då flera aktörer på olika nivåer är involverade.

Tidigare forskning har visat på kritiska faktorer för utveckling av svenska små och medelstora stationssamhällen som påverkar samspel och styrning nationellt, regionalt, mellankommunalt och lokalt. Det handlar exempelvis om motstridiga krav i planeringen som skapar glapp mellan planeringsnivåerna och att den mellankommunala planeringsnivån har få instrument och styrmedel till förfogande samt om konflikter och glapp mellan trafik-, bebyggelse- och markanvändningsplanering. Det krävs därför ett samspel och styrning mellan olika planeringsnivåer och det finns behov av en utvecklad institutionell design.

Aktörskartläggningar

Projektet bidrar genom att synliggöra olika aktörers institutionella kapacitet. I planering utgör institutionell kapacitet förmågan att frångå stigberoenden genom en kreativ samverkansprocess mellan berörda aktörer. Inom projektet har det genomförts aktörskartläggningar som fokuserat på aktörers resurser i form av kunskap, relationer och mobiliseringsförmåga i olika skeden av planeringsprocessen.

Tony presenterade några tidiga observationer utifrån aktörskartläggningarna. Han lyfte bland annat att processen att utveckla ett stationsnära område präglas av offentliga aktörer samt att olika enheter i kommunen deltar i olika faser i processen. Det finns ofta ledord i politiken såsom attraktivitet, tillväxt och marknadstillvänd utveckling, samtidigt som man talar om småstaden som ett ideal. Han lyfte också att markanvisningsverktyg och kommunalt markägande betonas som viktiga i genomförandefasen.

Webbinariet avslutades med några sammanfattande budskap:

- Institutionella förutsättningar behöver hanteras i alla skeden av processen och stationsnära områden är olika – den lokala kontexten är en viktig utgångspunkt.
- Tidig och kontinuerlig samverkan mellan kommun, Trafikverket och exploatörer är viktig, liksom nära kontakt mellan tjänstemän och politiker.
- Projektets metod förefaller så här långt kunna bidra till en stärkt institutionell kapacitet och stärkt realisering. Det är samtidigt något vi kommer att lära oss mer om under projektets gång.

Läs mer

- [Hållbara stationssamhällen: Samskapande samhällsplanering Västra Götalandsregionen](#)
- [Challenges of delivering TOD in low density contexts: the Swedish experience of barriers and enablers](#)
- [Transit oriented development—A literature review](#)
- [Hållbara Stationssamhällen, Samskapande Samhällsplanering, Landvetter södra, Härryda kommun](#)

*Stationer ökar tillgänglighet och skapar potential för utveckling av samhällen. Webbinarieserien **Förtätning på rätt spår** fokuserar på förutsättningar för långsiktigt hållbar utveckling av stationssamhällen genom att nyttja stationsnära områdets potentialer. De arrangeras av forskningsprojektet **Urbana stationssamhällen- realisering av potentialer för stationsnära områden** i samarbete med Trafikverket.*

Webbinarium #6

Institutionella förutsättningar för stationsnära utveckling

Dag och tid:

24 maj 2023, kl 9-10.

Föreläsare:

Tony Svensson, teknisk doktor i planering och beslutsanalys vid Kungliga tekniska högskolan (KTH).

Övriga webinarier i serien

#1 Hur påverkar tillgängligheten förtätningspotentialen?

Fokus: Samspelet mellan stationsområden som nod i transportsystemet men också som plats där människor arbetar, bor och möts. En balans mellan kvalitéer är önskvärd för en effektiv användning av infrastrukturinvesteringar men också för att undersöka förtätningmöjligheter i stationsnära områden.

#2 Hur påverkar barriärer tillgänglighet?

Fokus: Arbetet som har utvecklats i projektet "Stadsmiljöanalys - Analys av tätbebyggda miljöer i infrastrukturprojekt" och sedan applicerats i Mölndal.

#3 Konsekvenser av förtätning

Fokus: Metodbeskrivning för att beskriva konsekvenser av förtätning i stationssamhällen utifrån Globala målet 11 – Hållbara städer och samhällen.

#4 Fallstudier med utmaningar

Fokus: Resultat av projektet där regional och lokal tillgänglighet i relation till förtätning och dess konsekvenser presenteras i tre fallstudier.

#5 Hur tar vi projektet vidare?

Fokus: Presentation och samtal om hur resultat från projektet tas vidare och kommer Trafikverket och andra aktörer till nytta.

Kontakt

Sanna Isemo, projektledare, Urban Futures, sanna.iseemo@chalmers.se.

